

WANDA SKOCZYLAS

Uniwersytet Szczeciński

WSKAŹNIKI MONITORINGU PROGRAMÓW OPERACYJNYCH NA PRZYKŁADZIE REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA 2007–2013

Wprowadzenie

Skutecznej realizacji celów strategicznych i operacyjnych programów operacyjnych, a także pełnej absorpcji alokowanych środków służy monitoring postępu rzeczowego i finansowego. Jego podstawą są dokumenty przyjęte na etapie programowania, w których określone zostały wskaźniki monitoringu programu. Takie rozwiązanie jest wynikiem wdrażania założeń Nowego Zarządzania Publicznego, w którym kładzie się nacisk na pomiar dokonań, jest także częścią *Good Governance* i zapewnia odpowiednią jakość wdrażania programu. Obecne rozwiązania odnośnie zakresu i jakości systemu wskaźników są wynikiem pewnej ewolucji zapoczątkowanej w połowie lat dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku. Ogłoszone wytyczne mają charakter indykatywny i muszą być zastosowane w sposób twórczy, tak by uwzględnić specyfikę każdego programu, i powinny być rozumiane jako zaproszenie do wspólnego rozwijania i dalszej poprawy wskaźników w ramach programów funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności¹.

¹ *Nowy okres programowania 2007–2013. Przewodnik po metodach ewaluacji: Wskaźniki monitoringu i ewaluacji.* Dokument roboczy nr 2, Komisja Europejska, sierpień 2006, s. 4.

Uwzględniając wagę i aktualność problematyki, celem artykułu uczyniono prezentację wytycznych w zakresie konstrukcji systemu pomiaru celów strategicznych i operacyjnych programów operacyjnych, a także popularyzację zastosowanych rozwiązań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013, umożliwiającego bieżącą ocenę i tym samym odpowiednio wczesne reagowanie na występujące trudności bądź nieprawidłowości, jak i poprawę jakości mechanizmów implementacji.

1. Istota, rodzaje i cechy wskaźników monitoringu programów operacyjnych

Monitoring (od ang. *monitor* ,obserwować, kontrolować; monitor’) to system długookresowej lub powtarzalnej obserwacji danego typu zjawisk lub reakcji na nie, wielkości, parametrów, właściwości, składu itp.² W odniesieniu do programów operacyjnych określany jest najczęściej jako „proces systematycznego zbierania, raportowania i analizowania ilościowych i jakościowych danych i informacji na temat wdrażania projektów i całego programu w aspekcie finansowym i rzeczowym, mający na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów i programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami”.³

Celem tak zdefiniowanego monitoringu jest wspomaganie procesów decyzyjnych poprzez zapewnienie zgodności realizacji programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Podążanie za realizacją programu pozwala też śledzić postęp oraz reagować na występujące odchylenia.

Monitoring ze względu na zakres może być monitoringiem finansowym albo też monitoringiem rzeczowym. Pierwszy jest podstawą oceny zarządzania środkami z funduszy strukturalnych przyznanych na realizację programu oraz sprawności ich wydatkowania. Drugi – a więc monitoring rzeczowy – umożliwia śledzenie postępu programu przy wykorzystaniu systemu wskaźników określonych i przyjętych w dokumentach programowych.

W procesie monitorowania ważne miejsce zajmują więc wskaźniki. Zgodnie z przyjętą definicją przez wskaźnik rozumie się „miernik wyznaczonego celu,

² *Słownik wyrazów obcych*, red. Irena Kamińska-Szmaj, Wydawnictwo Europa, Wrocław 2001.

³ *System monitorowania dla programu Phare 2001 spójność społeczna i gospodarcza przy wykorzystaniu raportów*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa, 8 października 2004, s. 2.

zmobilizowanych zasobów, osiągniętego efektu, miernik jakości lub zmienną kontekstową. Wskaźnik powinien składać się z definicji, wartości oraz jednostki miary”⁴. Zasadniczo wyróżnia się dwa rodzaje wskaźników, tj. wskaźniki kontekstowe i programowe.

Pierwsze, wskaźniki kontekstowe odzwierciedlają w ujęciu ilościowym sytuację społeczno-gospodarczą lub zidentyfikowane potrzeby, a więc tło programu. Zgodnie z artykułem 37 rozporządzenia 1083/2006 programy operacyjne dla celów konwergencji oraz konkurencyjność regionalna i zatrudnienie zawierają powinny analizę kwalifikowanego obszaru lub sektora pod kątem mocnych i słabych stron⁵. Wskaźniki kontekstowe stają się więc ważnym instrumentem, a ich opracowanie stanowi część procesu programowania. Każdorazowo zakres analizy społeczno-gospodarczej wyznacza cel główny programu. Ważne jest przy doborze wskaźników zapewnienie spójności wskaźników programu ze wskaźnikami kontekstowymi wykorzystywanymi dla innych celów. Wskaźniki kontekstowe są przedmiotem okresowego raportowania, co umożliwia śledzenie ich postępu. Najczęściej źródłem danych dla wskaźników kontekstowych są oficjalne statystyki, a w wypadku ich braku wyniki przeprowadzonych bądź zleconych badań.

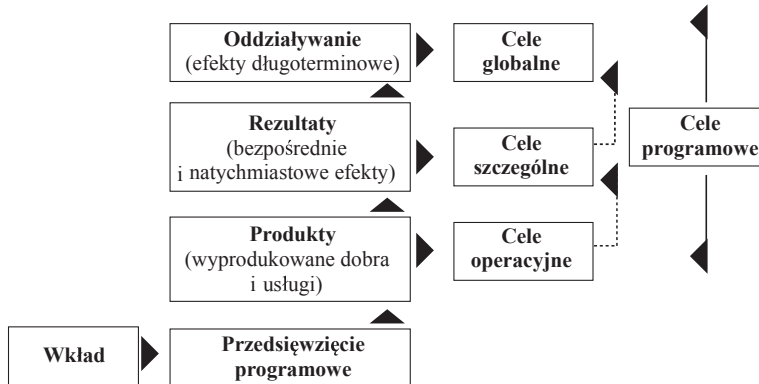
Drugie, a więc wskaźniki programowe, w odróżnieniu od wskaźników kontekstowych, dotyczą efektu interwencji programu. Mierzą stopień wpływu programu na zmianę środowiska społeczno-gospodarczego lub zachowania podmiotów działających w tym środowisku. Wyrażają tym samym skwantyfikowane cele interwencji. Duża różnorodność interwencji i potrzeb użytkowników powoduje, że ilość wskaźników programowych może być bardzo duża, co tworzy rozproszony obraz i może być powodem trudności ich oceny. Dlatego też w teorii⁶, a także w działaniach Komisji Europejskiej w obecnym okresie programowania akcentuje się potrzebę mniejszej złożoności systemu wskaźników i większej użyteczności, wyższej jakości wskaźników strategicznych oraz wzmocnienia powiązań między programami funduszy strukturalnych a głównymi politykami Unii Europejskiej, tj. zrównoważony rozwój czy Strategia Lizbońska.

⁴ *Nowy okres programowania...*, s. 7.

⁵ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, art. 37.

⁶ Przykładem jest strategiczna karta wyników.

Interwencja finansowana ze środków publicznych (wkład) wywołuje kolejno: rzeczowe produkty, będące bezpośrednim wynikiem podjętego przedsięwzięcia, dzięki którym beneficjenci końcowi odnoszą określone korzyści (rezultaty) i występują zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym (oddziaływanie). Przedstawioną logikę interwencji prezentuje rysunek 1.

Rysunek 1. Ramy logiczne interwencji

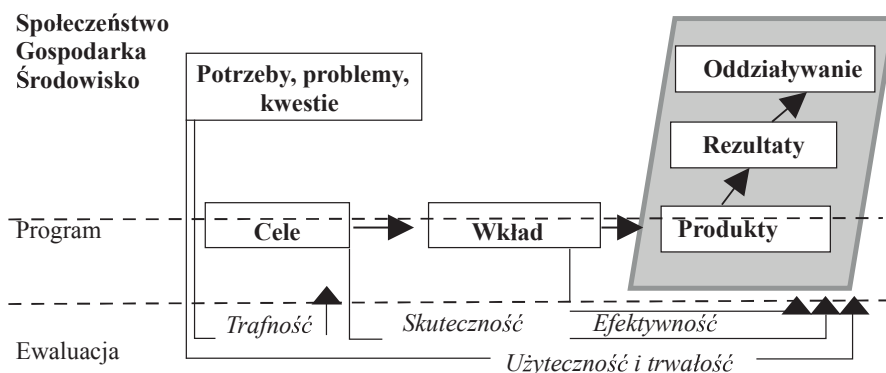
Źródło: *Nowy okres programowania 2007–2013. Przewodnik po metodach ewaluacji: Wskaźniki monitoringu i ewaluacji*. Dokument roboczy nr 2, Komisja Europejska, sierpień 2006, s. 9.

Stosownie do przedstawionych ram logiki interwencji w monitoringu wykorzystuje się następujące wskaźniki:

- zasobu lub wkładu (*resource or input indicators*) odnoszące się do budżetu alokowanego na każdym poziomie wsparcia,
- finansowe (*financial indicators*) stosowane w celu monitorowania postępu w zakresie (rocznych) zobowiązań i płatności w odniesieniu do kosztów kwalifikowanych danego projektu, działania lub programu,
- produktu (*output indicators*) odnoszące się do przedsięwzięć i wyrażające produkty w jednostkach rzeczowych lub monetarnych,
- rezultatu (*result indicators*) wyrażające w formie rzeczowej lub finansowej bezpośrednie i natychmiastowe efekty programu dla bezpośrednich beneficjentów i dostarczające informacji na temat zmian m.in. w zachowaniu, potencjale lub działalności beneficjentów,
- oddziaływania (*impact indicators*) odzwierciedlające skutki bezpośrednie programu po pewnym upływie czasu, bezpośrednio związane z podjętymi

działaniami i beneficjentami bezpośrednimi lub globalne długoterminowe efekty mające wpływ na większą populację⁷.

Wskaźniki powinny służyć ocenie realizacji programu pod względem: trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości (rysunek 2).

Rysunek 2. Program i jego otoczenie

Źródło: *Nowy okres programowania 2007–2013. Przewodnik po metodach ewaluacji: Wskaźniki monitoringu i ewaluacji*. Dokument roboczy nr 2, Komisja Europejska, sierpień 2006, s. 9.

Wartość poznawcza wskaźników i ich użyteczność praktyczna uzależniona jest od takich ich cech jak m.in.: trafność, wrażliwość, dostępność i niskie koszty⁸ ale też obiektywność, zdolność dezagregacji, użyteczność czy też niezawodność⁹.

Wymogi Komisji Europejskiej wprowadzają¹⁰:

- małą liczbę wskaźników, rosnącą w miarę schodzenia na niższy poziom analiz,
- ich dostępność w systemie statystyki państwowej lub wprowadzenie ich do ewidencji za pomocą niewielkich nakładów,
- cykliczność pomiaru w krótkich odstępach czasowych,

⁷ *Nowy okres programowania...*, s. 8.

⁸ *Ibidem*, s. 24.

⁹ W literaturze do oceny wskaźników wykorzystywane są: zasada SMART – Specific, Measurable, Achievable and Agreed, Relevant, Timerelevant (szczegółowe, mierzalne, osiągalne i uzgodnione, istotne dla programu, ograniczone w czasie) metodyka SIS i inne. Por. T. Strąk: *Modele dokonania jednostek sektora finansów publicznych*, Difin, Warszawa 2012, s. 201–206.

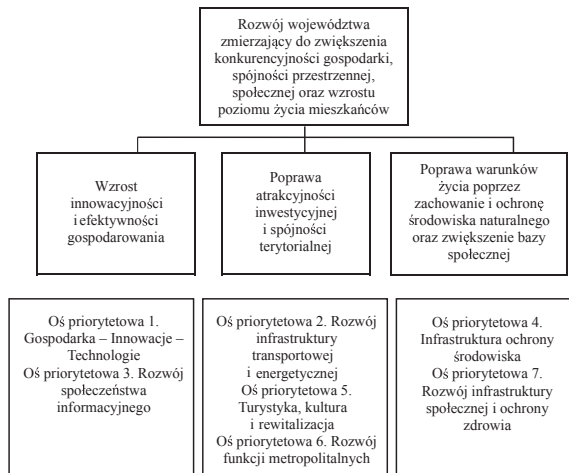
¹⁰ M. Rutkowski: *Monitoring*, www.erd.f.edu.pl/downloads/Rutkowski_MGPIPS_12.11.ppt.

- reprezentatywność wskaźników dla pewnego zbioru zjawisk społeczno-gospodarczych,
- przystępność i łatwość interpretacji wskaźników dla analiz i podejmowania decyzji,
- przydatność w procesie programowania, tzn. operowanie wskaźnikami zgeneralizowanymi, nieopisującymi sytuacji szczegółowych.

Ogłoszone wytyczne – jak już stwierdzono – mają charakter indykatorywny i muszą być zastosowane w sposób twórczy, tak by uwzględnić specyfikę każdego programu.

2. Wskaźniki monitoringu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013

Strategia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego (RPO WZ) na lata 2007–2013 zakłada realizację celu głównego i trzech celów szczegółowych (rysunek 3).

Rysunek 3. Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013

Źródło: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013*, Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, stan na dzień 23 maja 2011 r., s. 70.

Cel główny oraz cele szczegółowe opisane zostały z wykorzystaniem wskaźników rezultatu i wskaźników oddziaływania (tabela 1).

Tabela 1

Wskaźniki celu głównego i celów szczegółowych RPO WZ

Wyszczególnienie	Wskaźnik rezultatu	Wyszczególnienie	Wskaźnik oddziaływania
Cel główny	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy brutto: – kobiet – mężczyzn	Cel główny	Wpływ realizacji programu na zmianę PKB
			Liczba nowo utworzonych miejsc pracy netto
Cel szczegółowy: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania	Powierzchnia uzbrojonych terenów pod inwestycje	Cel szczegółowy: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania	Wielkość nakładów na działalność innowacyjną
Cel szczegółowy: Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej województwa	Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji	Cel szczegółowy: Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa	Przeciętne trwanie życia: – kobiet – mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika 1, Sprawozdanie roczne za rok 2011 z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013, Szczecin 2012.

Monitoring realizacji celu głównego programu i celów szczegółowych uzupełnia szczegółowa analiza uwarunkowań ekonomiczno-społecznych determinujących procesy aplikacyjne z wykorzystaniem wskaźników kontekstowych. Jak już przedstawiono, wskaźniki te stanowią tło programu, na które on sam może oddziaływać w sposób pośredni. Przez „określenie wskaźników programowych wyznaczone zostały cele dotyczące wielu czynników przyczyniających się do wzrostu oraz do spójności społeczno-ekonomicznej województwa zachodnio-

pomorskiego, w tym przede wszystkim z takich sektorów jak środowisko, społeczeństwo czy gospodarka¹¹.

Realizacji celu głównego i celów szczegółowych w sposób spójny i wyczerpujący ma służyć osiem obszarów priorytetowych, a w ich ramach szereg wyodrębnionych działań. Postęp rzeczowy w każdej z wymienionych osi monitorowany jest z wykorzystaniem wskaźników produktu i rezultatu. Ich specyfikację przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2

Wskaźniki postępu rzeczowego według osi priorytetowych RPO WZ

Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Oś priorytetowa 1 Gospodarka – Innowacje – Technologie	
Liczba projektów z zakresu B&RT (szt.),	Liczba utworzonych miejsc pracy w zakresie B&RT (szt.)
w tym: w MSP	Liczba utworzonych miejsc pracy w sektorze przedsiębiorstw (szt.), w tym:
Liczba projektów ukierunkowanych na współpracę pomiędzy instytucjami produkcyjnymi a badawczymi (szt.)	kobiety
Liczba projektów z zakresu bezpośredniej pomocy inwestycyjnej dla sektora MSP (szt.)	mężczyźni
Liczba wspartych przedsiębiorstw (szt.) w tym:	Liczba utworzonych miejsc pracy na obszarach wiejskich (szt.)
mikroprzedsiębiorstw	Dodatkowe inwestycje, wykreowane dzięki wsparciu w mln euro
małych przedsiębiorstw	Liczba udzielonych pożyczek i poręczeń (szt.)
średnich przedsiębiorstw	
w tym przez pierwsze dwa lata po rozpoczęciu działalności	
Liczba projektów z zakresu wsparcia na rzecz MSP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (szt.)	
Liczba projektów promujących atrakcyjność regionu/wspierających międzynarodową aktywność przedsiębiorstw (szt.)	
Liczba utworzonych lub wspartych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych (szt.)	

¹¹ Sprawozdanie roczne za rok 2011 z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013, Załącznik V, Szczecin 2012.

Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Oś priorytetowa 2 Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej	
Liczba projektów z zakresu infrastruktury transportowej (szt.)	Oszczędność czasu (na zmodernizowanych liniach kolejowych) w przewozach pasażerskich i towarowych (euro)
Liczba projektów z zakresu infrastruktury energetycznej (szt.)	Oszczędność czasu (na nowych i zmodernizowanych drogach) w przewozach pasażerskich i towarowych (w euro)
Długość wybudowanych dróg w km, w tym:	Przyrost ludności korzystającej z transportu miejskiego (osób)
gminnych	Liczba nowych odbiorców energii elektrycznej (osób)
powiatowych	Liczba nowych odbiorców gazu z sieci (osób)
wojewódzkich	
Długość przebudowanych dróg w km, w tym:	
gminnych	
powiatowych	
wojewódzkich	
Długość wybudowanych/przebudowanych dróg na obszarach wiejskich w km	
Długość przebudowanych linii kolejowych w km	
Liczba zakupionego taboru komunikacji miejskiej (szt.)	
Pojemność zakupionego taboru komunikacji miejskiej (miejsca)	
Oś priorytetowa 3 Rozwój społeczeństwa informacyjnego	
Liczba projektów z zakresu rozwoju społeczeństwa informacyjnego (szt.)	Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego Internetu (szt.)
Długość wybudowanej sieci Internetu szerokopasmowego w km	Liczba połączeń do Internetu szerokopasmowego (szt.), w tym:
Liczba instytucji, które wdrożyły usługi on-line (szt.)	gospodarstwa domowe
Liczba powstałych usług on-line (szt.)	MSP
	szkoły
	podmioty administracji publicznej
	Liczba osób korzystających ze zbudowanych/zmodernizowanych Publicznych Punktów Dostępu do Internetu PIAP (osób)
	Liczba osób korzystających z usług on-line (osób)

Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Oś priorytetowa 4 Infrastruktura ochrony środowiska	
Liczba projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (szt.)	Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej (osób)
Długość sieci kanalizacyjnej w km	Liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnych (osób)
Liczba projektów z zakresu gospodarki odpadami (szt.)	Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów (osób)
Liczba projektów mających na celu poprawę jakości powietrza (szt.)	Liczba osób zabezpieczonych przed powodzią (osób)
Liczba projektów z zakresu prewencji zagrożeń (szt.)	Liczba osób zabezpieczonych przed pożarami lasów i innymi zagrożeniami (osób)
Liczba projektów z zakresu energii odnawialnej (szt.)	Ilość wytworzonej energii w MWh
Oś priorytetowa 5 Turystyka, kultura i rewitalizacja	
Liczba projektów z zakresu turystyki (szt.)	Liczba utworzonych miejsc pracy (szt.)
Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej (szt.)	Liczba osób korzystających z systemu informacji turystycznej (osób)
Liczba projektów z zakresu kultury (szt.)	Liczba osób korzystających z efektów projektów z zakresu kultury
Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów kulturalnych (szt.)	Powierzchnia obszarów
	Poddany rewitalizacji
Liczba projektów z zakresu rewitalizacji (szt.)	
Oś Priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitalnych	
Liczba projektów z zakresu infrastruktury transportowej (szt.)	Przyrost ludności korzystającej z transportu miejskiego (osób)
Pojemność zakupionego taboru komunikacji miejskiej (miejsce)	Liczba utworzonych miejsc pracy (szt.)
Liczba projektów zapewniających zrównoważony rozwój oraz poprawiających atrakcyjność miast, (szt.), w tym:	Liczba osób korzystających z systemu informacji turystycznej (osób)
z zakresu turystyki	Liczba osób korzystających z efektów projektów z zakresu kultury (osób)
z zakresu kultury	Powierzchnia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego poddana rewitalizacji (ha)
z zakresu rewitalizacji	
Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów kulturalnych (szt.)	
Oś Priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia	
Liczba projektów z zakresu infrastruktury oświaty (szt.)	Liczba studentów korzystających z efektów projektów (osób)

Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Liczba zmodernizowanych szpitali (szt.)	Potencjalna liczba badań medycznych przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji projektów (szt.)
Ilość zakupionego sprzętu medycznego (szt.)	Liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej pozostałej powstałej w wyniku realizacji projektów (osób)
Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia (szt.)	Liczba osób korzystających z infrastruktury rynku pracy osób niepełnosprawnych (osób)
Liczba projektów z zakresu infrastruktury sportowej (szt.)	
Liczba projektów z zakresu infrastruktury rynku pracy osób niepełnosprawnych (szt.)	
Oś priorytetowa 8 Pomoc techniczna	
Liczba utworzonych miejsc pracy finansowanych ze środków programu (wyłącznie umowy o pracę) (szt.)	Liczba przeszkolonych potencjalnych beneficjentów
Liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów, treningów, wizyt studyjnych itp.(szt.)	
Liczba zakupionych zestawów komputerowych (laptopy, serwery i komputery bez drukarek i faksów) (szt.)	
Liczba ocen, ekspertyz, analiz, studiów, opracowań i koncepcji wykonanych przez ewaluatorów zewnętrznych (szt.)	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie roczne za rok 2011 z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013, Załącznik IV, Szczecin 2012.

Przedstawione wskaźniki są podstawą monitoringu postępu rzeczowego w ramach osi. Przedmiotem monitoringu są też wskaźniki dla wyodrębnionych w ramach osi działań¹² oraz na poziomie projektu. Dla każdego z nich wyznaczona została wielkość bazowa, planowana do realizacji w poszczególnych latach i wielkość docelowa. Oszacowane wartości wskaźników przez wnioskodawcę są podstawą oceny wniosku, a po pozytywnej ocenie przedmiotem monitoringu i sprawozdawczości. Każdy wydatek kwalifikowany powinien mieć swoje odzwierciedlenie we wskaźniku produktu. Ich liczba we wniosku jest dowolna. Wnioskodawcy mają też obowiązek wyboru jednego kluczowego wskaźnika rezultatu. Maksymalnie wskaźników rezultatu może być 5, w tym

¹² Załącznik 4 Postęp fizyczny w realizacji w realizacji RPO WZ.

2 wskaźniki rezultatów środowiskowych¹³. W liście sprawdzającej z zakresu kontroli merytorycznej po zakończeniu realizacji zawarte są m.in. pytania:

- 1) Czy osiągnięto zakładane wskaźniki produktu określone we wniosku o dofinansowanie?
- 2) Czy osiągnięto zakładane wskaźniki rezultatu określone we wniosku o dofinansowanie?
- 3) Czy w przypadku nieosiągnięcia zakładanych wskaźników produktu określonych we wniosku o dofinansowanie zachowano cel projektu?

„Wskaźniki z poziomu projektów agregowane są za pomocą ‚Matrycy wskaźnikowych’ na poziom RPO, KSI (SIMIK 07–13) oraz Core Indicators. Nie rzadziej niż raz na pół roku analizowane są wskaźniki szacowane do zrealizowania jak też zrealizowane. Chcąc wykluczyć błędy w agregowaniu wskaźników oraz zminimalizować różnice pomiędzy systemami informatycznymi w zakresie postępu rzeczowego, analiza odbywa się w sposób porównawczy tj.: wskaźniki z LSI porównywane są z wartościami wykazywanymi w KSI”¹⁴.

Monitoring finansowy programu obejmuje pełny cykl życia projektu, a więc od momentu złożenia wniosku aplikacyjnego, aż po wniosek o płatność końcową. „Prowadzony jest w podziale na Osie priorytetowe/Działania jak również prowadzone poszczególne nabory wniosków. Gromadzone dane obejmują m.in. kategorie interwencji, typy beneficjentów, branże, miejsce realizacji projektu oraz siedzibę beneficjenta. Dzięki pozyskiwanym danym m.in. możliwa jest bardziej szczegółowa analiza rozmieszczenia terytorialnego realizowanych projektów oraz badanie aktywności i potencjału beneficjentów w pozyskiwaniu środków z RPO WZ, w tym w wybranych obszarach”¹⁵.

Sam system monitorowania i oceny jest bieżąco modyfikowany. Od roku 2011 wprowadzono rozszerzony monitoring projektów z zakresu inżynierii finansowej.

¹³ *Przewodnik po wskaźnikach*, Załącznik nr 2 do Wytycznych dla Wnioskodawców, Szczecin, październik 2010, s. 4.

¹⁴ Sprawozdanie roczne za rok 2011 z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013, Szczecin 2012, s. 150.

¹⁵ *Ibidem*, s. 150.

Uwagi końcowe

Przedstawione rozważania wyraźnie potwierdzają wdrożenie i funkcjonowanie odpowiednio skonstruowanego systemu pomiaru celów programów operacyjnych. Ten w połączeniu z pozostałymi elementami systemu monitorowania i oceny, jak: struktura organizacyjna, zasoby ludzkie, zaplanowane i powtarzane zbieranie danych, opracowanie, analiza i interpretacja zebranych danych, wykorzystywane narzędzia, służy zapewnieniu realizacji celów strategicznych i częściowych założonych na poziomie programu i poszczególnych projektów oraz pełnej absorpcji alokowanych środków. Wskaźniki, wyrażając jednoznacznie wyznaczone cele, wspomagają procesy decyzyjne na wszystkich szczeblach zarządzania. Tworzą system wczesnego rozpoznania, umożliwiając – w wypadku występujących trudności lub nieprawidłowości – szybkie i systematyczne podejmowanie stosownych działań, dzięki czemu możliwe jest zapewnienie odpowiedniej jakości wdrażania programu. Wskaźniki realizacji działań/grup operacji, osi priorytetowych i programu są przedmiotem monitoringu przez instytucję zarządzającą wraz z komitetem monitorującym. Monitorowanie efektów wdrażania regionalnych programów operacyjnych prowadzone jest również przez instytucję koordynującą, ale też przez oszacowanie wskaźników dla projektu przez beneficjentów.

Literatura

- Nowy okres programowania 2007–2013. Przewodnik po metodach ewaluacji: Wskaźniki monitoringu i ewaluacji.* Dokument roboczy nr 2, Komisja Europejska, sierpień 2006.
- Przewodnik po wskaźnikach,* Załącznik nr 2 do Wytycznych dla Wnioskodawców, Szczecin, październik 2010.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013, Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, stan na dzień 23 maja 2011 r.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.
- Rutkowski M.: *Monitoring*, www.erdf.edu.pl/downloads/Rutkowski_MGPIPS_12.11.ppt.
- Słownik wyrazów obcych*, red. I. Kamińska-Szmaj, Wydawnictwo Europa, Wrocław 2001.

Sprawozdanie roczne za rok 2011 z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013, Szczecin 2012.

Strąk T.: *Modele dokonań jednostek sektora finansów publicznych*, Difin, Warszawa 2012.

System monitorowania dla programu Phare 2001 spójność społeczna i gospodarcza przy wykorzystaniu raportów, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa, 8 października 2004.

dr hab. prof. US Wanda Skoczylas
Uniwersytet Szczeciński
Instytut Rachunkowości
ul. Mickiewicza 64, 71–101 Szczecin

**INDICATORS FOR THE MONITORING OF OPERATIONAL PROGRAMMES
FOR EXAMPLE WEST REGIONAL OPERATIONAL PROGRAMME
FOR THE PERIOD 2007–2013**

Summary

A feature of the New Public Management, as well as part of good governance are clearly defined standards and measurements, and greater emphasis on monitoring results. Successful implementation of strategic and operational objectives of operational programs, as well as full absorption of allocated funds is monitoring the operational and financial. It is based on the documents adopted at the programming stage, in which specific indicators for monitoring the program. Assumptions construction monitoring and evaluation system, including the construction of indicators are presented in the European and national guidelines. They have, however, indicative and must be applied in a creative way to take into account the specificity of each program. So it's important to know the framework and the popularization of applied, specific solutions. Implementing evidence presented in the article, by way of introduction presents a framework of guidance system of indicators for monitoring and evaluation, and then the solutions in this area in the Regional Operational Programme for the West Region for 2007–2013.

Translated by Beata Gostomczyk